

OPINII PRIVIND COMBATEREA CORUPȚIEI ÎN SCOPUL REDUCERII RISCURILOR LA ADRESA SECURITĂȚII NAȚIONALE

OPINIONS ABOUT COUNTERING CORRUPTION IN ORDER TO REDUCE RISKS ON NATIONAL SECURITY

*Doctorand Alina Nicoleta BĂRBÎNȚĂ**
*Colonel (r) prof. univ. dr. Benone ANDRONIC***

Lucrarea prezintă câteva opinii cu privire la contracararea corupției în scopul diminuării riscurilor la adresa securității naționale.

Cuvinte cheie: *corupția, contracararea corupției, riscuri, securitatea, securitatea națională*

The paper presents some opinions about countering corruption in order to reduce risks on national security.

Keywords: *corruption, countering corruption, risks, security, national security*

Se știe că procesul de legiferare trebuie să răspundă nevoilor sociale manifestate la momentul respectiv fiind un adevărat barometru al stării societății și factorilor de risc la adresa securității acesteia. În această direcție, în ultimii 12 ani factorii de decizie politică din România au aplicat multe măsuri unele pe plan legislativ pentru a limita fenomenul corupției și consecințele acestuia. Este cunoscut faptul că au fost efectuate reforme instituționale, măsuri de politică penală și adaptare a legislației Uniunii Europene în domeniu.

Un rol important în combaterea corupției și fraudei revine Oficiului European de Luptă Antifraudă (OLAF), structură a cărei misiune principală constă în protejarea intereselor financiare ale UE și cetățenilor săi, a reputației tuturor instituțiilor UE și care prezintă rapoarte anuale: Raportul oficiului pentru perioada 01 ianuarie – 31 decembrie

* nichola2008@yahoo.com

** Profesor universitar asociat la Universitatea Națională de Apărare „Carol I”, email: benoneandronic@yahoo.com

2008 prezintă o sinteză a investigațiilor de combatere a corupției, activitățile desfășurate în domeniul monitorizării fondurilor europene și alte aspecte ale activității oficiului.

OLAF urmărește implementarea procedurilor de evaluare a modului în care statele pun în aplicare prevederile dispozițiilor internaționale, privind lupta împotriva corupției, întrucât obiectivul de armonizare a instrumentelor de protecție a intereselor financiare ale UE nu a fost încă realizat de către toate statele membre. OLAF are un rol important în mecanismul de cooperare și verificare elaborat de către Comisia Europeană, care este utilizat pentru a monitoriza progresul și pentru a oferi sprijin în ceea ce privește remedierea deficiențelor.

Combaterea corupției reprezintă o acțiune importantă la nivelul UE, prezentă pe agenda de lucru a Comisiei Europene (CE) vizând atât noile state membre cât și pe cele în curs de aderare la UE.

Printre obiectivele OLAF sunt: investigarea fraudelor și a actelor de corupție¹, precum și a altor activități ilegale, inclusiv a erorilor comise de instituțiile europene. De când a fost înființat, OLAF a avut de cercetat mai mult de 3000 de cazuri în care un număr de 300 de persoane au fost condamnate de tribunale penale din țările UE. Oficiul este abilitat să efectueze inspecții, verificări și investigații în cadrul instituțiilor, organismelor, oficiilor și agențiilor UE. Dar, atribuțiunile sale nu prevăd solicitarea aplicării procedurilor penale, ci doar investigarea și prezentarea dosarelor întocmite autorităților judiciare naționale, cu recomandarea de începere a urmăririi penale împotriva persoanelor vinovate.

De asemenea, instituțiile, organismele, birourile și agențiile UE au obligația să înainteze Oficiului, orice informație legată de posibile cazuri de acte de corupție sau de orice altă activitate ilegală și să transmită orice document sau informație pe care le dețin cu privire la investigațiile curente interne.

OLAF se poate implica și la nivelul organismelor statelor membre, și poate furniza asistență și să colaboreze pentru investigarea unor cazuri de corupție. Totodată, Oficiul contribuie la elaborarea și dezvoltarea de metode de combatere a fraudei și a oricăror alte activități ilegale în detrimentul intereselor financiare ale UE.

Pe baza auditărilor serviciilor de investigații administrative ale organizațiilor internaționale, Oficiul verifică capacitățile instituțiilor care primesc fondurile UE, de a investiga acuzațiile de corupție. Are de asemenea, scopul de a pune bazele unor standarde și de a promova o cooperare mai eficientă.

În opinia oficialilor UE pentru combaterea corupției este necesară adoptarea unei strategii unitare pentru a preveni și sancționa infracțiunile, precum și pentru a realiza un control eficient al corupției în toate statele UE.

Aproape 60% din cazurile care au fost instrumentate de OLAF sunt rezolvate în mai puțin de doi ani, fapt surprinzător având în vedere complexitatea cazurilor dar și acela că în

¹ OLAF estimează că în cazurile pe care le-a instrumentat de la înființarea sa (1999) a recuperat mai mult de 6,2 miliarde EURO. Numai în anul 2008, impactul financiar în aceste cazuri este de cca. 285 milioane EURO.

fiecare caz sunt implicate instituții/persoane din mai multe state, cu sisteme legislative și juridice diferite.

În legătură cu cazurile investigate de către OLAF, s-a consemnat o creștere a celor finalizate cu decizia de continuare a investigațiilor² (aceste cazuri reprezintă în prezent peste 65% din cazurile procesate). Activitățile operaționale ale Oficiului sunt direcționate către: investigațiile interne; verificarea cheltuielilor directe; verificarea modului de utilizare a ajutoarelor externe, a fondurilor de pre-aderare, a fondurilor structurale destinate pentru modernizarea agriculturii, comerțului, controlului vamal, sistemului de accizare și de colectare a TVA.

Potrivit concepției OLAF, în combaterea corupției, un rol important revine „internaționalizării” procedurilor de evaluare a modului în care statele pun în aplicare prevederile dispozițiilor internaționale, existând trei modele: monitorizare de către organul executiv al unei organizații internaționale relevante; evaluare de către un grup de experți; auditare de către o parte sau toate statele membre.

Obiectivul de armonizare a instrumentelor de protecție a intereselor financiare ale UE nu a fost încă atins de către toate statele membre, ceea ce conduce la abordări judiciare diferite asupra instrumentelor prin care ar trebui să se asigure protecția intereselor financiare ale UE în statele membre. Printre statele în care, potrivit OLAF, situația trebuie să fie evaluată mai atent se numără Bulgaria și România, ceea ce demonstrează că acestea sunt codașe la combaterea corupției.

Este evident că mecanismul de cooperare și verificare instituit de către CE este utilizat pentru monitorizarea progresului și pentru sprijinirea remedierii deficiențelor, un rol important în acest sens având OLAF, EUROJUST și EUROPOL.

Corupția are un mare potențial de a destabiliza orice sistem social, putând genera acte de anarhie și violență, care pot culmina cu un război civil.

Se poate ajunge la astfel de evoluții atunci când cetățenii ajung la concluzia că respectul de sine și interesele lor sunt abuzate de lideri corupți, că societatea și economia sunt dezagregate.

Nu poate exista o luptă adevărată împotriva corupției dacă sistemele statului (social, economic, judiciar) nu funcționează.

Mereu vor fi indivizi care doresc să „rezolve” favorabil o problemă și funcționari binevoitori, dispuși „să îi ajute”. Un climat economic defavorabil ajută la manifestarea unui comportament corupt, mai ales în afaceri.

Investigațiile OLAF au avut drept rezultat recuperarea a peste 1 miliard EURO din fondurile comunitare, în condițiile în care oficiul estimează că impactul financiar al cazurilor pe care le-a instrumentat se ridică la peste 6,2 miliarde EURO.

² „Follow-up” - este o fază de monitorizare, care cuprinde diverse activități ale Oficiului pentru a se asigura că instituțiile comunitare competente și autoritățile naționale au pus în practică măsurile legislative, administrative, financiare sau judiciare recomandate de către OLAF.

Și după 2007, anul aderării la Uniunea Europeană, România se confrunta cu mari dificultăți în funcționarea sistemului judiciar și combaterea corupției. Comisia Europeană a considerat că aceste disfuncții puteau fi depășite, iar autoritățile române au luat măsuri de remediere a deficiențelor pentru ca România să beneficieze pe deplin de drepturile rezultate din calitatea de membru al UE. Era necesară o reformă profundă a sistemului judiciar în scopul asigurării răspunderii și eficienței sistemului judiciar și a celorlalte organisme de aplicare a legii. Numai așa puteau românii să își exercite drepturile în calitate de cetățeni ai UE și să beneficieze de sprijinul financiar al Uniunii. Principiile esențiale ale UE (respectarea statului de drept, recunoașterea reciprocă și cooperarea bazată pe încredere între statele membre) se puteau pune în practică numai prin combaterea cauzelor acestor probleme dificile.

În urmă cu mai bine de doi ani, Comisia și celelalte state membre ale UE au apreciat că după aderare trebuie să colaboreze cu România în vederea punerii în aplicare a reformelor luate pentru îmbunătățirea sistemului judiciar și combaterea corupției.

Astfel, modificările instituționale și legislative în scopul rezolvării problemei corupției au dat unele rezultate pozitive, dar fragile. Totuși, lipsește consensul politic larg privind reformele, și în plus nu există hotărârea fermă a tuturor partidelor politice în ceea ce privește eradicarea mării corupții. Angajamentul României față de combaterea corupției în etapa premergătoare procesului nu s-a tradus prin creșterea numărului condamnărilor. Funcționarea performantă a sistemului judiciar din România este obstrucționată de insecuritatea juridică, datorată numeroșilor factori, printre care și aplicării discriminatorii a legii și recurgerii excesive la ordonanțele de urgență.

România trebuie să își îndeplinească angajamentul față de reforma sistemului judiciar și combaterea corupției. Cadrul juridic și instituțional fragil trebuie stabilizat și consolidat, iar capacitatea administrativă-cultivată și consolidată. Este necesar ca Parlamentul să se angajeze fără echivoc pentru eradicarea mării corupții. Legile, procedurile și instituțiile României trebuie să-și creeze un istoric, pentru a arăta că sunt capabile să producă rezultate pe termen mai lung. Deși s-au făcut unele progrese satisfăcătoare în privința etapei de anchetare, România nu poate prezenta rezultate concludente referitoare la combaterea mării corupții. Deși Direcția Națională Anticorupție (DNA) înregistrează rezultate pozitive în ceea ce privește urmărirea penală a cazurilor de corupție la nivel înalt, sentințele judecătorești sunt în continuare indulgente și inconsecvente. Se amână mereu măsurile care trebuie luate pentru îmbunătățirea modului de combatere a cazurilor de corupție. Nu s-a făcut încă analiza comparativă a hotărârilor judecătorești și nici aplicarea unor sentințe minime obligatorii suficient de disuasive sau elaborarea de orientări referitoare la astfel de sentințe. Nu s-au înregistrat progrese reale în cazurile-cheie în care sunt implicați foști miniștri, fie pentru că Parlamentul a blocat urmărirea penală, fie din cauza respingerii cazurilor de către Înalta Curte de Casație și Justiție, care a invalidat deciziile

anterioare³. Incapacitatea de a avansa în rezolvarea acestor cazuri compromise eforturile întreprinse în lupta anticorupție din țara noastră. Comparativ cu anul 2007 când au fost judecate definitiv un număr de 4 cauze, în anul următor a rămas definitivă o singură hotărâre judecătorească, prin care a fost condamnată inculpata la o pedeapsă de 3 ani închisoare cu suspendarea executării pedepsei. S-au pronunțat însă un număr de 10 hotărâri nedefinitive de condamnare a unui număr de 16 inculpați, din care 6 au primit pedepse cu închisoarea cuprinse între 4 și 6 ani.

Politica cu privire la controlul finanțării partidelor politice a înregistrat un recul semnificativ deoarece, prin înlăturarea obligației donatorilor de a anexa la fișa de donație anumite documente cheie, standardele de transparență au fost încălcate, iar activitatea de control a fost îngreunată. După aceste modificări sunt practic imposibil de verificat situațiile în care persoane fizice sau juridice prevăzute de lege ca neavând capacitatea de a dona partidelor politice, precum cele care au datorii la stat, fac totuși astfel de donații.

Anul 2007 a marcat câteva modificări majore în domeniul combaterii spălării banilor, nu numai din perspectiva actualizării legislației la standardele UE (armonizarea cu Directiva 60/2005/EC, prin OUG 53/2008), ci și a consolidării construcției legislative și instituționale în domeniu. Conform noilor reglementări se dispun măsuri de supraveghere speciale în cazul tranzacțiilor ce au legătură cu „persoane expuse politic” (cele care exercită sau au exercitat funcții publice înalte, membrii familiilor acestora sau persoanele cunoscute public ca asociați sau apropiați ai acestora).

În concluzie, țara noastră mai are multe de făcut pe calea luptei împotriva corupției și pentru ridicarea monitorizării justiției românești de către UE, care impune României garantarea unui proces judiciar mai transparent și mai eficient, responsabilizarea CSM și accelerarea luptei anticorupție.

BIBLIOGRAFIE

- Becker, G., „*Crime and Punishment: An Economic Approach*”, in *Journal of Political Economy* 76(2), 1968.
- Burkard, Schmitt, *From Cooperation to Integration: defence and Aerospace Industries in Europe*, ISS/WEU, Chaillot Papers No. 40, Paris, July 2000.
- Chereji, Christian - Radu, *Organizațiile internaționale guvernamentale și sistemul mondial al secolului XX, ONU 55 de ani mai târziu*, în *Dosarele istoriei*, an V nr. 2, 2000.
- Cojocaru, Alin-Ștefan, Teză de doctorat *Corupția la nivel înalt și implicațiile ei asupra securității naționale*, UNAp „Carol I”, București, 2009.

³ Cojocaru, Alin-Ștefan, Teză de doctorat – *Corupția la nivel înalt și implicațiile ei asupra securității naționale*, UNAp „Carol I”, București, 2009..., p. 118.